Ч. 37. Чернівцї, субота дня 13. (25.) мая 1895. Рочник XI.

БУКОВИНА

Передплата
на „Буковину“ разом з ілюстр. додатком „Недїля“ виносить:
на цїлий рік 10 зр — кр.
„ чверть року 2 „ 50 „
„ місячно — „ 85 „
для заграницї 15 рублїв або 24 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

ВИХОДИТЬ:
у вівторок, четвер, суботу і недїлю.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всї дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 8. рано до 8. вечером.

Пропащі Русини угорскі.

I.

Коли про 270.000 буковиньских Русинів можна сказати, що не пропадуть, хоч яке лихолїтє перетерпіли, про угорских Русинів, котрих є далеко більше, як буковиньских, з жалем то повтаряють всї: „они пропащі!“ Нїхто не має надії, що в лїберальній Угорщинї настане терпимість національна; всї думають, що угорских Русинів жде така сама доля, як Українцїв. Після найновійшої конскрипциї з року 1890 в Угорщинї есть 384.231 Русинів, а то греко-католицких Русинів 379.592, рим.-кат. 2.549, православних 834, протестантів 54, а навіть 1169 жидів записали ся яко Русини. Можна бути певним, що та конскрипция далеко не вірна, що Мадяри богато Русинів записали яко Мадярів, (ще в р. 1857 Черніґ в Ethnographie der österr. Monarchie числив угорских Русинів на 500 до 600 тисяч!) — та нехай і так, що Русинів є в Угорщинї лише 384.000, все-ж таки як же жаль сказати, що таке велике число Русинів має пропасти для нашого народу! Близько 400.000 голов! А ми дивимо ся на сей факт, дивимо ся на упадок народний угорских Русинів і вже надію втратили, що колись і в Угорщинї пробудять ся Русини з глубокого сну... З нагоди свого 30-лїтного ювілею Драгоманов, дякуючи громадї за звеличанє, зі смутком каже у своїм письмі:

„Є одна частинка нашої спільної батьківщини, котрої я не можу забути нїколи, немов пораненого брата. Се угорска Русь. Одвідавши двічі в 1875—76 рр. ту сторону, я пересьвідчив ся, що там про простий люд або нїхто не думає, або беруть ся до нього такими способами, котрі заранї засуджені на невдачу. Там найчеснійші патріоти живуть думкою і серцем серед стародавних князїв та бояр або серед далеких архиєреїв і ґенералів московских, а живого народа руского, з его горем під боком своїм не бачать, а коли иноді заговорять до него, то все про мертве і такою мовою, котрою нїгде нїхто не говорить і котрої они сами не розуміють без мадярского перекладу з боку. Позаяк я був першим Українцем, одвідавшим угорску Русь, і позаяк я побачив, що она відрізана духовно навіть від Галичини більше, ніж Австралія від Европи, — то я собі дав Аннїбалову присягу працювати для того, щоб привязати угорску Русь до нашого національно-демократичного і поступового руху, в котрому лежить еї єдиний поратунок... Так угорска Русь зостаєть ся без проповіди поступових думок і досі. Я не можу виповнити моєї присяги — але тепер, получивши привітаня від так численної громади земляків, осьмілюю ся скласти ту присягу на їх голови“...

Та як-же сповнити сей щирий завіз проф. Драгоманова, котрий, проживаючи на чужинї, більше памятає про угорску Русь, нїж ми, що так близько неї живемо? Адже справдї знаємо тепер докладнїйше н. пр. хінсько-японьскі відносини, нїж угорско-рускі! І заразом нам так байдуже те, як Хінцї дадуть собі раду з Японцями, як і те, як угорскі Русини оборонять ся перед мадяризациєю від „лїберальних“ Мадярів. Ся байдужість доведе до того, що справдї прийде ся нам махнути рукою на угорских Русинів. Коли у иньших народів тремтять о одну тисячку своїх людий і допоминають ся для неї о всї права, ми самохіть роздаровуємо ту близько пів міліона голов Мадярам, ту тисячі Русинів Полякам, там кільканайцять міліонів Москалям, а ще деинде тисячі Русинів Волохам, аби нїкому не було кривди.. А що ми тим самі себе страшенно кривдимо, то нам байдуже! Треба-ж нам, коли ще не маємо иньших способів, хоч говорити та писати про своїх братів поза межами Галичини та Буковини, а чей помалу виринe рада одна і друга, як зберегти свою народність перед лакомими сусїдами.

Про угорских Русинів писав Вол. Левіцкий в цїннім творі „Угорска Русь,

Ческа вистава етноґрафічна в Празї.

Підчас славної краєвої вистави в Празї в роцї 1891, котру відвидїло около півтретя міліона осіб, що платили вступ, на зборах любителів ческої етнографії повстала думка устроїти етноґрафічну виставу окремо. Вибрано в тій цїли комітет, котрий зараз взяв ся до роботи, а іменно розпорядив, щоби перше всього по всїх повітах завязали ся місцеві комітети і збирали потрібні материяли до вистави. У ческого народу — як звістно — самопоміч сильно розвинена, а яка у него добровільна карність і який послух на приказп верховодячих своїх мужів, се всї мали нагоду пізнати при всїх національних, полїтичних і культурних справах ческих, се також показало ся і тепер. В короткім часї завязало ся 220 комітетів, котрі незвичайно ревно заняли ся патріотичною справою. Позбиравши незвичайно пильно в своїх околицях етноґрафічні материяли, они устроїли передовсїм около 200 повітових вистав меньших. Що сї вистави „меньші“ дійстно не були такі малі, знаємо з того, що декотра з них не могла поміститися і в 20 салях шкільних...

Зпоміж предметів, виставлених на тих повітових виставах вибрано що найкрасші і найхарактеристичнїйші та звезено їх до Праги. Під конець р. 1894 весь зібраний материял був розклясифікований і почалось его уставлюванє.

Повітові комітети зібрали кромі материялу, з добровільних датків на цїли вистави ще й 200.000 зр.; сама Прага дала на се 31.000 зр. До того сойм ческий призначив для вистави запомогу в сумі 62.000 зр.; з льотериї виставової сподівають ся доходу з 25.000 зр., а прочі видатки після рахунку дирекциї покриють гостї виставові, реставрациї і т. п. Вистава має коштувати з 600.000 зр.; тому так дешево, бо більша половина людий, занятих при виставі, працює за дармо. Инакше видатки виносили-б з міліон зр. При такій знаменитій орґанїзациї, карности народній, жертволюбивости і патріотизмі, яким визначують ся Чехи, не трудно їм до чотирох лїт устроювати другу, дорогу виставу свому народови на славу.

Не богато їх є, наших братів Чехів, всего з 8 міліонів, та число се іменно сьвідчить, що сили народу не становить численність, але якість народу. Може ся думка й непатріотична, але ми, так як тепер есть, наших 20 міліонів Русинів-Українцїв радо дарували-б за 10 міліонів таких сьвідомих Русинів-Українцїв, як сьвідомі національні суть Чехи мимо своїх недотепних мрій русофільских, котрими Нїмця не злякають, а самі себе без потреби ставлять в очах прочих Славян в несимпатичнім сьвітлї...

Етноґрафічна вистава ческа, отворена дня 15. мая, буде тревати до 28. вересня. Устроєна она на тім самім місци, де в р. 1891 відбувала ся ювилейна вистава праска, т. є. в просторім парку королївскім. Занимає 350.000 квадратових метрів і містить ся в 80 павільонах, в котрих находить ся около 250.000 виставлених преріжних предметів з ческої етноґрафії.

В р. 1891 краєва вистава ческа в Празї відбула ся на памятку першої вистави промисловї в Европі, котра відбула ся іменно на ческій землї в Празї р. 1791. Сегорічна вистава в Празї має на цїли подати повний образ житя і бутя ческого народу, а особливо люду під конець 19-го століття. Отже на нїй має бути виставлене все питоме і характеристичне людове житє. Поодинокі віддїли представляють нам его за порядком від найдавнїйших часів.

Віддїл демоґрафічний (людописний) представлений на виставі головно таблицями статистичними з обясняючими замітками, а віддїл антропольогічний зображенями ческо-славяньских типів, чашок, і картами зображаючими людскі типи і їх подрібні прикмети, як барва волося і очий, висота тїла і т. и. В віддїлї язиковім есть показане розширенє ческо-славяньскої мови в своїм розвою історичнім і в теперішних наріччях Найбільше діялектів аж до нашого часу заховало ся в угорскій Словаччинї, де — можна сказати — що комітат то инче замітне наріче, і на Мораві, де поодинокі племена визначно ріжнять ся від себе. В самій Чехії есть дуже мало нарічий, бо там по-найбільше взяла верх бесїда лїтературна. А все-ж і в Чехії тривають доси наріча, хоч не так відмінні, як наріча моравскі і словацкі.

По при віддїлї язикословнім представлена ческо-славяньска лїтература фолькльорна з тим невичерпаним жерелом, яке бє творами самого люду; сюда входять передовсїм перекази, казки і т. и. Дальше народний драмат, а головно народні пісні з музикою і танцем. Сей віддїл ви-

єї розвій і теперішний стан" (Львів 1887), — а в новійших часах находимо дуже інтересні „Вражіня з угорскої Руси" Володимира Охримовича в „Народі" (число 6. з сего року; ся статя вступна також окремою брошурою) і дещо в віденьскій „Науці", в котрій з нагоди смерти архивоєводи Альбрехта говорить ся про угорску Русь. Почнем від статі „Науки", в котрій хтось добре познакомлений з угорско-рускими відносинами (мабуть з кругів Адольфа Добряньского) дуже прихильно оцінює між иньшими діяльність пок. Архикнязя Альбрехта на Угорщині за час єго правліня і начальства над войском від р. 1851 до 1860 р.

За тих девять літ угорскі Русини добули таких пільг і користий: Селяни мали ся добре, купували навіть більші маєтки, просьвічали ся на ріднім язиці, свої справи вели самостійно і не були обтяжені великими податками. Руске духовеньство виховувало ся в середних школах і в духовній семинариї при помочи рідної і церковної мови, мало відповідну дотацию і вплив на школи. Метрики і переписку вело духовеньство на рідній або церковній мові, зазнавало поваги у властий і мало на селян великий вплив. Численну сьвітску угорско-руску інтеліґенцию, так сказати-б, витворив архивоєвода Альбрехт. Устала еміґрация інтеліґенциї до Росиї і селян в чужі краї і населенє руске зросло. Повстали рускі письменники, як в пряшівскій епархиї, де ними руководив крилошанин Александер Духнович, так і в мукачівскій, де духовеньство ривалізувало зі сьвітскою інтеліґенциєю у видаваню важних творів ріжного рода. Побіч рускої політичної ґазети, що виходила у Відни, о. Іван Раковский видавав „Церковну Газету".

Таке ділось на угорскій Руси за правліня пок. Альбрехта. Хоч ми добре тямимо, яким ідеям служить Адольф Добряньский разом з Іваном Раковским, як він використував довіре пок. архивоєводи для обєдинительних цілий, хоч ми теперішний упадок народний на угорскій Руси приписуємо в великій мірі именно тій мороці духовій, ширеній Добряньским, котра звела на манівці визначнійших людий, як Котрадова, Ів. Дулишковича, Анатоля Кралицкою, Ол. Павловича, Кирила і Ем. Сабова, Юрия Іґнаткова, Николу Гомичка, Врабля, Росиковича і богато иньших, — однак можемо сказати, то все-ж тоді хоч щось угорскі Русини думали про себе, щось робили, шукали дороги до правди. А нині?

Сама „Наука" бачить між иньшими лихими результатами 17-літного правліня угорского міністерства (від року 1868), в котрі тепер не входимо, також велике лихо для угорскої Руси. За той час „независиме, національне, мадярске міністерство" терористичними, незгідними навіть з законами способами майже зовсім спинило народний розвій немадярского населеня і викоренило у немадяр національну сьвідомість. А коли тепер в угорских Русинів і єсть яке почутє рускости, то хиба, як каже Драгоманов, таке, що й доси найчеснійші угорскі патріоти рускі живуть думкою і серцем серед стародавних князів і бояр або серед далеких архиереїв і ґенералів московских, а живого народа руского з єго горем під боком не бачать, мови рідної не знають і т. д. Хтож тут завинив кромі самого угорского правительства? Чи Адольф Добряньский разом зі своїми прихильниками використали давно своє впливове положенє для ширеня дійстної осьвіти народу в рідній мові, щоб нарід зміг оперти ся мадяризациї? Чи не чують і они гріха на своїй совісти, що заложили піддержуване рублями „общество св. Василія Великого" в Ужгороді, котре поруч шовіністів мадярских працювало над винародовленєм народу? Чим гірші мадяризатори від русифікаторів? Одні й другі вороги народу і коли тепер „Наука" жалує за давними часами, то не маємо причини вірити, що жаль єї щирий; противно маємо причину здогадуватись, що прихильникам „Науки" жалко, що їм не вдало ся обмоскалити зовсім угорских Русинів, бо ті під гнетом мадярским стали вже Мадярами. Чомуж мовчать про Фенциків „Листокъ", що ширить ще нині мертвеччину язикову і літературну, якої повинен соромити ся і найбільший прихильник „обєдинія"? Що посіяли, те й збирають. Гріха на совість взяли, а тепер падькають самі на упадок угорских Русинів.

Клясичним найновійшим доказом теперішного упадку угорских Русинів єсть видана р. 1893 „Христоматія" Сабова, зладжена для ужитку шкіл. Она не дає ніякого понятя про цілість українсько-рускої мови і літератури, а вчить школярів, що угорска Русь то щось осібне від Галичини і України. Историю новійшої угро-руской літератури в сій христоматиї, особливо літератури писаної на так званім „угро-русскомъ литературномъ язикѣ", вказує наглядно, як люди незлі і неглупі, відбивши ся від живої народної мови, фатально відбивають ся і від живого змісту в літературі і попадають у таку мертвеччину, від котрої на десять миль віє гробовим холодом. Говорять много, а слухати нема що. Тай ще вірять, що служать свому народови. Сьміх і горе таке чути і таке

казує списані скарби народної музики і народного сьпіву. Але ті пісні та музика й танець не представлені не лише в мертвім материялї друкованих нот і слів, они будуть на-живо виведені в осібних салях концертових, де будуть виступати сьпіваки, музики і танечники з поміж самого люду. До сего віддїлу належать також сценічні вистави множества питомо-людових звичаїв і обичаїв; будуть устроюватись чисто-народні весіля, котрих участниками будуть кождим разом люди з поодиноких околиць разом зі своїми кіньми, возами і в своїм ріднім строю.

До найбогатших і найцікавійших віддїлів належать віддїли для народного строю і народних мешкань. В першім з сих віддїлів поміщені цїлі ґалериї живописних народних строїв, і то в історичнім розвою, почпнаючи з найдавнійшого крою слявяньского, хати селян ганацких і ческих, там і повна поезиї деревляна церковця. Моравскі Валахи мають на виставі цїлу ґрупу господарских будинків. Шлезаки мають свою загороду господарску, Ганаки свій „ґрунт," Словаки свою „копаницю," єсть хата, в якій ще старосьвітским ладом семейним містить ся цїла родина, а до котрої припирають комнатки спальні, приналежні до кождої поодинокої фамілиї і т. д-; є хати з полуднево ческих сторін, і з моравских вишин, і ческі гірняки (гораки) мають свої окремі хати сільскі, а мешканцї деяких околиць ческих свої салаші. Кромі самих будівель виставлених точно, як они є в дійстности, і заосмотрених всїм знадібєм ажь до найновійших строїв народних, котрі декуда орнаментами своїми пригадують вже характер рококо. Дальше — множество виробів народного ткацтва, яке удержує ся ще до наших часів серед селян, а цікаве чи-то красотою, чи бодай відмінними прикметами.

Народне будівництво творить один з найзначнійших і найпишнійших віддїлів вистави. Буде виставлений цїлий ряд будинків етноґрафічно вірних, з того самого материялу і в тім самім стилю — словом: відповідаючих цїлком справдїшности, як то видко на живописних будівлях по селах від Ческого лїса в Чехії аж по Бескид і Татри в Моравї та на Словаччинї угорскій; подиблете найпростїйшу хату словацку і богаті — виготовлено ще сотки моделїв зображаючих сільскі будівлї, виконаних переважно в розмірі 1 : 25 вірно після своїх справдї типових будівель; дальше тисячі фотоґрафічних чи то иньшого рода видів, представляючих народні будівлї, їх вигляд в серединї і поодинокі части складові, відтак види зняті з сїл, улиць, церков, дзвіниць, млинів і т. д. Побіч віддїлу будівництва поміщений віддїл давних меблїв, де єсть дуже много предметів, яких все ще уживає ся, а далї виставлена вся обстава хатна і господарска.

Окремі віддїли призначені для представленя занять сїльского народу, передовсїм для сїльскої господарки — управи рілї, сїножатий і винограду, садівництва і пчілництва, хмелярства, управи ярини і огородництва, скотоводства, рибарства, лїсництва, робіт деревних, випалюваня вугля, відтак народного промислу, робіт фабричних і рукодїльництва.

Вистава лїтератури унагляднена через материял ческого богатства книжок від найдавнїйших часів аж по нинї; рівночасно через діяґрами, відтиски та иньшими способами. З тим вяже ся і вистава ческої журналїстики, котра в послїдних 30-ти роках дуже розвинула ся. Ческій драматичній штуцї призначено осібний віддїл. Розвиток ческої штуки театральної і ческої опери буде також представлений в поучаючий спосіб; так само розвиток ческої музики від минувшого столїтя до тепер.

Займаючий єсть віддїл церковний, що складає ся з двох частий. В католицкій части особливу увагу звертає на себе віддїл церковний з Чехії і Морави. Дальше єсть унагляднений історичний розвиток, значінє і теперішне розширенє католицкої церкви в Чехії, Моравї і Шлеску через табелї, діяґрами, письма та в иньший відповідний спосіб. В подібний спосіб єсть представлений початок і розвиток евангелицкої церкви і єї діяльність під теперішну хвилю. В тих віддїлах вистави знаходять особливе увзгляднене ческі християньскі віроісповіданя з середних віків, головно гуситство і церковні громади ческих і моравских братів.

В віддїлї ческого будівництва поміщено кілька тисяч образів, представляючих ческі історичні і теперішні будівлї,

Ческе шкільництво має свій окремий павільон, де виведений перед очи перегляд всего теперішного шкільництва і єго розвій історичний.

Наконець в третїй ґрупі виставовій поміщені сеґочасний промисл і всякі предприємства.

Отсе коротенький перегляд віддїлів ческої вистави етноґрафічної. Як з него самого бачимо, вистава така може справдї подати вірний образ житя ческого народу, бо все тут можна побачити житє Чеха, житє Шлезака, Мораванина, Ганака, Валаха і Горака та Словака, словом всїх племен ческих.

Вистава така, відмінна від звичайних краєвих вистав з більше інтернаціональною закраскою і тим именно інтересна, може знов стягнути сотки тисяч, а то й міліони Чехів та иньших Славян до себе, чого ми з щирого серця Чехам бажаємо, радуючись новим доказом патріотизму братного нам народу.

читати! Мабуть у жадного народу на сьвіті не найде ся стілько як у нас ріжнородних ренеґатів, котрі би так з легким серцем згодили ся служити преріжним богам!

РУХ ВИБОРЧИЙ.

(Вісти зі Львова).

Головний комітет виборчий рускій у Львові на засїданю 17. мая с. р. приняв до відомости наспівші з декотрих повітів вісти про орґанізацию повітову, обговорював дальше справу акциї виборчої і рішив подати інформациї в тій справі мужам довіря, котрі відносили ся з питанями до комітету.

Вісти „Буковини" що-до злуки комітету независимого з комітетом „вполнѣ независимымъ" оправдують ся. Чи та злука доконана вже формально, чи єї можна назвати лиш порозумінєм, на одно вийде. Що в однім і в другім з тих комітетів настало порозумінє, можна висновувати з акциї в Калущчині, Стрийщині і Станїславівщині.

В Калущчинї відбули ся збори мужів довіря „независимих" і „вполнѣ независимыхъ" і значною більшостию заявили ся за кандидатурою „твердого" нотаря Бачиньского. Романчук не мав уже ласки у сих мужів довіря; казали, що єму не можна вірити задля его непостійности. Коли-б однак в Калущчині мав ставати кандидат головного комітету, то всї (независимі і вповні независимі) получать ся против нього. Прихильники посла Романчука вислали до нього візванє, щоби кандидував. На се мав він, як кажуть, заявити їм, що лише тоді буде кандидувати, коли всї одноголосно згодять ся на нього, на що не заносить ся.

В Стрийщинї і Жидачівщинї независимий і вповні независимий комітети ставлять кандидатуру др-а Олесницкого. Крім того думають ставити его кандидатуру в Теребовельщині і Товмаччині. Коли-б др-а Олесницкого вибрали в обох згаданих округах виборчих, то він має зі Стрийщини зрезиґнувати на річ о. Давидяка.

(Дня 19. с. м. — як доносить „Дѣло" — відбули ся в Жидачеві передвиборчі збори. Проводив їм о. Яков Сїнгалевич з Рави, а нотар п. Савчиньский мав реферат про ситуацию в жидачівскім повіті. Яко кандидат на посла виступив адвокат і презес „Підгірскої Ради" др. Евген Олесницкий).

В Станїславщинї „вполнѣ независимый" комітет висуває кандидатури д-ра Антоневича, д-ра Кулачковского, д-ра Добряньского і віцедекана о. Каратницкого з Загвіздя — проти п. Гурика; а „независимі" в Станїславщині так ідуть на руку москвофілам, що не тілько заснували з ними „Русскій клюбъ" против народовскої „Бесїди", але й помагають воскрешати філію „общества им. Качковского", розвязану р. 1882. в часї процесу Ольги Грабар.

В Долинщинї збори мужів довіря заявили ся за кандидатурою о. Небиловця з Перегіньска.

В Коломийщинї др. Т. Окуневский зробив компроміс між радикалами, независимими і вповні независимими для своєї кандидатури.

В Снятинщинї ставить свою кандидатуру др. К. Трильовский (тепер лежить хорий на запаленє легких).

Перегляд політичний.

— Молодоческі посли поставили на засїданю Ради державної дня 21. с. м. нагляче внесенє, щоби субкомітет реформи виборчої здав повному комітетови як найскорше справу з результатів нарад своїх над реформою виборчою. В дискусиї, що вивязала ся в наслїдок того, взяв участь і міністер внутрішних справ, Бакегем, і подав палатї до відомости ось такі позитивні данї: Субкомітет відбув доси 25 засїдань і покінчив свою роботу. В працях его брало правительство живу участь і длятого годї его посуджувати о яку-небудь неохоту для реформи виборчої. Правительство не потребує накликуваня від нікого. Оно розуміє добре вагу цїлої справи і сповнить дані палатї приреченя. Реферат свій предложить субкомітет в сих днях повному комітетови, а від сего буде і залежати, коли весь операт буде предложений палатї посольскій. Міністер надїєсь, що рада державна небавом вже прийде в положенє занятись реформою виборчою. — Притім відпер міністер Бакегем всякі поголоски дневникарскі і другі кружачі в кругах посольских, мов то сам субкомітет єсть невдоволений з свого еляборату. Позаяк таке єсть фактичне положенє справи, то і відпадає потреба внесенє молодоческих послів уважати за нагляче. По такім заявленю правительства повинні заглухнути всякі толки, мов то більшість палати посольскої наміряє проволїчи справу реформи виборчої.

— У др-а Ріґера, провідника Старо-чехів, відбувають ся — як пишуть часописи — паради між Старочехами і делеґатами молодоческого комітету екзекутивного в справі заключеня компромісу для виборів до сойму.

— Новий сербский міністер фінансів Петрович предложив королеви проєкт утвореня постійної ради фінансової, в спілцї котрої мали би залагоджувати ся всї важнїйші справи фінансові. До тої комісиї покликано 19 осіб, самих поважних купців і висших урядників. Між покликаними були чотири радикали, котрі покликаня того не приняли. — Російским послом в Бєлгородї іменовано бар. Розена, дотеперішного посла в Мехіко. Позаяк він з справами в Европі зовсім не запізнаний, то надіють, що не піде в слїди свого попередника Персіаніого, котрий цїлком отверто в Сербії провадив російску аґітацию.

— Праса російска досить спокійно і рівнодушно приняла до відомости іменованє ґр. Ґолуховского міністром справ заграничних, а „Бірж. Відом." пригадують, що кн. Лобанов і кн. Ліхтенштайн а відтак ґр. Ґолуховский і теперішний амбасадор російский у Відни ґр. Капніст жили свого часу у великій дружбі, а то може лиш скріпити добрі відносини межи Росиєю а австрийскою монархією. — В тій справа пише німецка St. Petersburger Zeitung таке: „Внутрішну полїтику австрийску опановує все і чим раз більше солїдарний і сильний клюб польский; не є отже річию потїшаючою, що і провід в справах заграничної полїтики перейшов тепер в польскі руки." Видко з того, що російским полїтикам не конче до смаку, що справи заграничні перебрав в свої руки чоловік, котрий знає ся на аспірациях і замірах російских шовіністів.

— Японьска армія зачинає поволи уступати з Хіни. Останугь ся лиш залогою в Порт Артурі і Вей-гай-вей, мабуть доти, доки Хіна не заплатить цїлого відшкодованя. Японьска ґвардия цісарска вибирає ся на Формозу, а адмірал Кабаяма виїхав вже туди, щоби там обняти ґубернаторство. Тимчачом вибухла на сїм острові велика ворохобня і якийсь ґенерал хіньский оголосив ся там королем.

Дрібні вісти.

Галицка краєва рада шкільна, як нам пишуть зі Львова, порішила представити міністерству просьвіти крайну потребу, засновати в Самборі при семинариї учительскій руску і польску чотироклясову школу вправ. Обі школи мали би війти в житє з роком шкільним 1896/7.

Бл. п. митрополит Андрієвич і его раб Купчакко. З зачудованєм прийшло ся нам перечитати 4. і 5. ч. „Просвѣщенія", де написаний некрольоґ пок. митрополита досить правдиво і то Купчанком, що так зручно вміє все перекручувати на свій лад, що за житя портретував, „по-під небеса" захвалював особу пок. митрополита. Правда і тут вмішав він „Українців" і фонетику, як він то в кождій статиї робить, з чого видко, як дуже єму на заваді правдиві і щирі народовцї. Купчанко, котрого колись благословив і спомагав пок. митрополит, тепер так пише про свого добродїя:

„Покійний зволощивши ся в волоскій школї, додав до свого рідного руского прізвища Андрієвич також волоске: Морарю. Не признавав ся до своєї рідної руской народности а признавав ся до чужої волоской народности, і дїлав дуже много на користь волоского народа, а особливо волоскої шкільної молодїжи в Буковині і то своїми проповідями, своїм писанєм і видаванєм ріжних поучаючих і учебних книжок на волоскім язиці, своєю народно-полїтичною діяльностию в волоскім народнім дусї і т. д.

Наніс нашому рускому народному дїлу великий удар, а то тим, що не допускав руского язика яко викладового і научного в правосл. богосл. школї в Чернівцях, через що рускі прав. богослови були приневолені, занедбувати свій рідний руский язик і присвоювати собі і плекати чужий волоский язик, і що назначував в рускі парохії в Буковині волоских або зволощених сьвящеників, а в волоскі приходи — руских(?) сьвящеників. Через ті непорядки і ту несправедливість наш руский православний нарід в Буковині потерпів много шкоди в своїй духовній просьвітї і моральнім піднесеню, бо волоскі або зволощені рускі сьвященики не уміли або не хотїли добре по руски говорити і нарід поучати на его ріднім рускім язиці і кромі того, чи із нелюбви до руского народа, чи з жадоби, щоби себе обогатити, обходили ся з своїми рускими прихожанами не як їх духовні пастирі, просьвітителї і приятелї, а як мандатори і деруни. Через то недобре, недостойне, грішне поведенє волоских, а особливо зволощених руских сьвящеників повстали ріжні непорозуміня, спори і роздори, котрі і довели наконець до того, що много православних руских мужиків зрекло ся своєї рідної прадїдної православної віри і церкви і пристали до т. зв. унії з римско-кат. або латиньскою вірою і церквою". Tempora mutantur! По смерти митрополита Купчанко вже відважний.

З університету. Др. Ол. Колесса, доцент для рускої мови і лїтератури в черновецкім університетї, подав ся о перенесенє veniae legendi до львівского університету.

Михайло Пачовский, суплент ґімназиї в Коломиї, зложив в черновецкім університетї головне риґорозум з рускої мови і лїтератури в сполученю з латиною і грекою.

З Товариства ім. Шевченка у Львові. На послїднім засїданю фільольоґічної секциї наук. товариства ім. Шевченка здавав справу др. Коцовский з нової роботи др. Кирила Студиньского п. з. Адельфотес. Єсть се граматика, печатана у Львові в 1591 р., зложена спудеями школи словеньскої грецкої. Др. Студиньский пояснив ґенезу сеї граматики, вказав, яких жерел уживали львівскі спудеї при укладаню єї і розібрав єї під взглядом язиковим. Розправа буде печатати ся в „Записках наук. товариства ім. Шевченка."

Др. Кирило Студиньский, пробувши зимовий семестер на студиях в Києві, жиє тепер у Петербурзї; а звідтам удає ся ще в Москву для дальших студий.

Конкурс „Зорі". Комісия для присуду премій часописи „Зорі" зложена з пп. д-ра Івана Франка, проф. Василя Білецкого і редактора Костя Паньківского порішила ось-як: За найлучшу працю узнала она і поставила на першім місци повість др-а Андрія Чайковского „Олюнька" (з житя шляхти ходачкової), але позаяк се повість, а премії були розписані на новелї, то твір д-ра Чайковского поставлено „поза конкурсом" з відповідним припорученєм для видавництва „Зорі". Відтак признано першу премію Василеви Чайченкови за новелю „Хатка в балцї", другу премію Осипови Маковеєви за новелю „Весняні бурі", а третю Михайлови Коцюбиньскому (з України) за новелю „Для за-

гального добра“. З прочих надісланих праць припоручено до друку в „Зорі“ новелю „Золоте серце“ Євгенії Ярошиньскої (з Буковини) і новелю „Бобо“ (імя автора нам поки що не знане)

Розлив Дніпра в сїм році був — як нам пишуть з України—незвичайний. В деяких місцях київскої ґубернії ширина его в квітни досягала до 25 верстов, як ось біля Черкасів, де лївий берег вельми низький. Справедливо порівнюють старожили сегорічний розлив Дніпра з розливом 1877-го року, бо як тоді, так і тепер, Дніпро наробив дуже богато шкоди не тільки бідному народови, але й богатому купецтву. Як по низинам Києва, Черкасів, так і скрізь по селам, які роскинулись біля Дніпра на низьких місцях, повиганяла вода з домів бідолах, а до того позабирала досить і хатнього скоту, де не вспіли або не мали спроможности поратувати его. Повибирались бідолахи в гори і там, голодні і холодні, ожидають часу, коли можна буде вертатись в свою розруйновану господу. Позатоплював Дніпро млини та лїсопильнї (тартаки), а де то і цукрові заводи, що біля Дніпра вистроєні, і всяка робота на них, звичайно, неможлива. До того прибавилось нове лихо: від 18. до 22. квітня температура була дуже понизилась, підняв ся північний вітер і на Дніпрі росходилась така хвиля, що пасажири пароходів слабіли морскою болїстю. Буря ся заховала кількоро людий в хвилях Дніпра, потопила досить товару, зруйновала чимало домів і иньших шкід наробила таки дуже богато.

Не сподїваємо ся в Київщині в сїм році доброго урожаю. Озимина вижила з зими погано і де випріла, а де й мишва поїла; що-ж до ярини, то пізна весна, бо аж до 12. квітня температура по ночам була — 3 до 4 Р., а ще до того й без дощів, не дає права покладати надій на урожай, хоч, звичайно, про ярину певного ще нічого не можна сказати.

ТЕЛЄҐРАМИ „БУКОВИНИ“.

Віденъ, 24. мая. Міністер ґр. Ґолуховский принимав всїх представителїв дипльоматичних тїл.

Будапешт, 24. мая. Проба устроєня демонстрації з нагоди увільненя Селеса, котрий ушкодив памятник Генцiого, не повела ся. Лише 20 до 25 молодиків кликнуло в честь Франції і Селеса. Поговірка, що зроблено демонстрацию перед мешканем французского ґенерального конзуля, є неправдива.

Софія, 24. мая. Відси виїжджає депутация з митрополитою Клементієм на чолї до Петербурга.

Москва, 24. мая. Ґр. Лев Толстой, славнозвістний писатель і фільозоф російский, занедужав тяжко.

Мадрид, 24. мая. Пароxід „Ґравіна“ потонув в наслідок бурі. 167 осіб утопили ся, а лиш 3 уратовано.

Видає і за редакцию відповідає Осип Маковей. З друкарні Г. Чоппа.